

Η «άυλη» πολιτιστική κληρονομιά και η μάχη της Unesco

Οι διεθνείς οργανισμοί είναι σίγουρα κατάκτηση της διεθνούς κοινότητας. Αποτελούν, τρόπον τινά, «παγκοσμιοποίηση» των προβλημάτων πολύ πριν από την «παγκοσμιοποίηση» της οικονομίας. Ένας από τους οργανισμούς αυτούς (και μετριούνται στα δάχτυλα των δύο χεριών οι υπόλοιποι) είναι και το παράρτημα των Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ) για την παιδεία, τις επιστήμες και τον πολιτισμό· γνωστότερος με το όνομα Unesco.

Ο διεθνής, λοιπόν, αυτός οργανισμός, μέσα στις πολύπλοκες δραστηριότητές του (πολυπολιτισμική διαφορετικότητα, ωκεανογραφία, νερό, βιοηθική, βιόσφαιρα, ανθρώπινα δικαιώματα κ.λπ.) τελευταία ασχολείται με το πρόβλημα της ανακήρυξης αριστουργημάτων άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς.

Είναι γνωστή η ευαισθησία του οργανισμού στα αριστουργήματα (υλικά) της παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς, ανάμεσα στα οποία συγκαταλέγονται και πολυάριθμα δικά μας (τελευταία, του Ιουνίου εγγραφή, στη Βουδαπέστη, και η Μονή της Αγίας Αικατερίνης στο Σινά. Μπορεί να ανήκει γεωγραφικά στην Αίγυπτο, αλλά είναι ελληνικό μνημείο).

Εδώ και δύο χρόνια λοιπόν, η ίδια αυτή Unesco, η οποία, ανακηρύσσοντας, προστατεύει συνάμα και οικονομικά τα αρχιτεκτονικά αριστουργήματα της ανθρωπότητας, έχει αποδυθεί σε έναν αγώνα άνισο για την προστασία και των «άυλων» αγαθών της.

Το πρόβλημα είναι να οριστεί το «άυλο». Με συνεχείς συσκέψεις εμπειρογνομόνων, οι οποίοι προέρχονται από όλα τα πλάτη και τα μήκη της Γης, γίνεται προσπάθεια να προσδιοριστεί η διαφορά του «άυλου» από το «φολκλόρ», τον «λαϊκό πολιτισμό» κάθε χώρας.

Είχα την τύχη να παρακολουθήσω μερικές από αυτές τις κλειστές συσκέψεις ειδικών που ανέλυαν θέματα ορολογίας (προτού συσταθεί η διεθνής σύμβαση, όπου θα κληθούν να υπογράψουν τα κράτη-μέλη). Και πρέπει να πω ότι εντυπωσιάστηκα από τον επαγγελματισμό και την τεκμηριωμένη παρέμβαση κάθε ειδικού εμπειρογνώμονα, είτε ήταν από την Αφρική είτε από τη Λατινική Αμερική

είτε από την Οκεανία είτε από την Ευρώπη. Έπειτα από πολύωρες και χρονοβόρες διαβουλεύσεις για τη σημασία κάθε όρου, έπρεπε να καταλήξουν, συναινετικά, σε έναν ορισμό που θα διευκολύνει στο μέλλον τη διαπίστωση αν, για παράδειγμα τα δικά μας Αναστενάρια αποτελούν άυλο πολιτιστικό αγαθό, άξιο να προστατευτεί από τον οργανισμό και να μην περιπέσει στην αφάνεια.

Κάθε γλώσσα ή διάλεκτος, ένας χορός ινδιάνων, μια θρησκευτική προσέγγιση σε ένα ταμπού αποτελούν ή όχι τον άυλο πολιτισμό ενός λαού ή μιας μερίδας του; Και με ποια κριτήρια αυτό μπορεί να ενταχθεί σε ένα σύστημα αξιολόγησης παγκόσμιο ώστε να αποτελέσει μέρος της παγκόσμιας κληρονομιάς;

Ο νέος γενικός διευθυντής της Unesco, ο Ιάπωνας Κοϊχίρο Ματσούρα, ως εκπρόσωπος μιας χώρας που πιστεύει, όπως και οι δικοί μας αρχαίοι πρόγονοι, στα άυλα αγαθά, έχει αναλάβει σχεδόν προσωπικά τη σταυροφορία να περιοσωθεί από τον οδοστρωτήρα της παγκοσμιοποιημένης σκέψης ό,τι ιδιαίτερο, ό,τι ειδικό, ό,τι δεν ταξινομείται στο σύστημα.

Και για αυτό κι εμείς στηρίζουμε αυτήν την προσπάθεια, μια που το άυλο είναι ανακάλυψη των δικών μας προσωκρατικών φιλοσόφων, κυρίως του «υλιστή» Δημόκριτου, ο οποίος όμως, με τη διάσπαση του ατόμου την οποία πρώτος αυτός ανακάλυψε, εγκαινίασε ταυτόχρονα και τον άυλο, διότι ηλεκτρονικό (από την Ηέκτρα, ήλεκτρον, ποζιτόνιο, νετρίνο, κβαντική μηχανική κ.λπ.) πολιτισμό μας. ♦